ACC. N:R M. 8251 : 1-33.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Skåne

Härad:

Socken: Malmö

Uppteckningsår: 1941.

Upptecknat av: Kapten J. S. Svensson

Adress: Rennebygat. 13, Malmö.

Berättat av:

Född år i

Minnesuppteckningar fr. Malmö.

Skriv endast på denna sida!

A.-B. GRAHNS BOKTR., LUND

M. 8251:1.

MINNEN
från Malmö västra stadsdel 1880-90.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Minna minnen och hågkomster av gamla Malmö äro mest förknippade med Västra stadsdelen och under förra hälften av 80- och 90-talen. Vid dennatid anlades en plantering där numera hovrättens byggnad är uppförd. Den kallades Barnparken och var indelad i tre delar. Den övre eller ostligaste delen apterades mest av äldre pojkar, som här spelade krocket och lekte åttamannaboll. Vid denna senare lek användes bollar och bollträn tillverkade av en gammal mas och kallades efter gubben Lerbergs bollar och trän. Ingen pojke med självaktning använde andra grejor. Den mellersta delen upptogs av yngre barn, som här hade sina lekar. Den tredje och västligaste delen var reserverad för mammor och barnjungfrur med de ålra yngsta i vagnar. Denna park var ett sannskyldigt eldorado för alla ungar av alla åldrar under sommarmånaderna. På vintern pågick snöbollskrig med fästningar och skansar för de olika lägren. Men pojkarna blevo äldre och deras håg stod till sjön. De måste lära sig att ro i båt. Det fanns en gammal båtförare Jönsson, som vid kanalbrannten nedanför fiskaregränden hade ett femtontal båtar till uthyrning mot en avgift av 50 öre pr timma. Jag vill lova att det var en fest, då ett par pojkar en söndags eftermiddag kunde tillsammans åstadkomma en tredaler /femtio öre/ för att få komma i en båt. Värst var det med pantsättningen för att ej lämna båten åt sitt öde och strunta i att ro densamma tillbaka. En rock eller kavaj godtogs men helst skulle det vara ett fickur.

På Väster bodde på denna tid många av stadens förnämsta köpmansfamiljer, särskilt på Västergatan, som var en förnäm gata. I övrigt bodde där förnäma hantverkare och burgna borgare. Kungsparken hade sin huvudentré vid Västergatans slut och hörnet av Slottsgatan. Under sommarmånaderna var det genom Västergatan en aldrig sinande

 M. 8251:2. LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

ström av folk, som promenerade och åkte droska till Kungsparken. Gamla tanter i sina sladderspeglar hade utmärkta tillfällen att härifrån utöva kritik över alla som passerade. Kronprinsens husarregemente, som under sina övningar på Limhamnsfältet passerade genom gatan på vägen från kasernen, som då var belägen vid numera Drottningtorget, med musikkåren i spetsen var en ståtlig anblick. Det fanns ej heller ett fönster, som ej öppnades med familjerna samlade. Trottoarerna kantades av förtjusta åskådare. Alla jungfrur hade alltid vid tiden för passerandet något ärende till handelsbodarna för att ett par minuter få njuta av såväl musiken som den ståtliga paraden. Alla pojkar trängdes runt musikkåren för att följa med till Slottsbron, där musiken upphörde vid utfärden. De voro även där vid återkomsten och följde så med till kasernen, där paraden upplöstes. Även vid de stora kapplöpningarna på Limhamnsfältet var det ett skådespel att se den långa kortege av droskor och landåer samt en oavlåtlig ström av fotgängare, som passerade Västergatan. En figur som aldrig saknades vid dessa tillfällen var cigarrmakare Kobbel med sin låda på magen, utbjudande sina hemgjorda havanna till dem av allmänheten, som i värmen ville njuta sitt bloss. Apoteket Lejonet hade läskdrycksvagnar placerade här och var utmed vägen, där man för tio öre erhöll ett stort glas seltersvatten med hallonsaft. Kända män som dagligen sågs på gatan var en bagarmästare och även skeppsredare Bauer, hög och reslig i vit mössa och förkläde ordnande med sina skjutsar. En annan bild i gatans vimmel var den jättestore smedmästaren Jungbeck med sitt röda skägg. Han var iklädd stort läderförskinn, svettig med korslagda håriga armar över bröstet i sin port varje morgon och middag för att få sig en nypa frisk luft, medan hans gesäller hade måltidsraster. Men även Västergatans medalj hade sin avigsida. I gatans förlängning låg Centralfängelset, på slang kallat Gula Briggen. Fångtransporterna försiggingo under helt andra former än nu. En eller flera bestraffade fingo marschera till fots, somliga belagda med

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

handbojor under poliseskort, en föga tilltalande syn. Fångar som anlände från andra orter med järnväg kom i regel på torsdagskvällarna. Vid centralstationen väntade en hög·övertäckt vagn, vari fångarna i karriär fördes genom staden och Västergatan till Fängelset under bevakning av särskilda gevaldiger. Vid Slottsbron mötte pojkarna upp för att vid avstigningen räkna, hur många som skulle buras in. Norr om fängelsets vallgrav låg Österlunds lådfabrik. Arbetskraften vid denna fabrik utgjordes uteslutande av fångar. En övertäckt spjälbro ledde över vallgraven. Här måste fångarna passera för att komma till och från sitt arbete och vid dessa tillfällen voro Västers ungar samlade för att genom spjälorna få en glimt av mannarna. Bron brukade kallas Suckarnas bro.

På mitten av Västergatan låg också arbetsinrättningen eller rätt benämnd Malmö fattigvårdsinrättning med sina mer eller mindre urspårade existenser. Inrättningen var byggd i fyrkant med åt Väster- och Långgårdsgatorna envåningshus med två portar, stora inkörsporten och kontorsporten. I förlängningen åt Långgårdsgatan avgränsades området med ett högt plank, som sträckte sig runt hörnet nedåt Hyregatan fram till en tvåvåningsbyggnad, kallad Fattighuset. I fasaden åt Västergatan var från öster räknat bostäder för kokfrun och sysslomannen, kontors- och direktionsrum. Åt Långgårdsgatan bodde upp- och tillsyningsmännen. Fattighuset beboddes endast av kvinnor med särskild föreståndarinna, hade egen administration under sysslomannens överinseende och kunde mest liknas vid våra dagars stiftelser. Åt öster i denna väldiga fyrkant var höga plank med järnspetsar. Det oaktat hände det att hjonen med tillhjälp av brandstegar tog sig över för att njuta en extra fritid, som dock ej blev långvarig. Planket skilde inrättningen från privata fastigheters bakgårdar. Fyrkanten delades i tre gårdar medelst två tvåvåningsbyggnader, en gående i nord och syd, en i ost och väst, vilka ej voro sammanbyggda. Emellan dessa och bostadshusen var en stor grusad plan med stora almm- och lindträd

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

och på norra sidan fanns en stor rabatt med jasmin, syren- och guldregnsträd. På sommaren var här trädgårdssoffor, som alltid voro fullsatta endast av manliga individer. På sydsidan av den i ost och väst gående byggnaden var den andra gården. Denna var planterad med syrenbesåer för kvinnorna. På ostsidan av den nord och sydgående byggnaden fanns den tredje gården, stallgården kallad. Här var också häststall och vagnslider, likkapell och en större byggnad för kol och ved, varifrån under den kalla årstiden utransonerades till samtliga logement, arbetssalar och även till tjänstemännen det för dessa olika behov avsedda bränslet. Portvaktsrummet och arresten samt Stora porten lågo också intill denna gård. Den största av byggnaderna, den i nord och syd gående, inrymde i källarevåningen bagari, som förestods av en i staden boende bagare, vilken till handräckning hade fyra hjon. Vidare fanns här badinrättning för tjänstemännen och hjonen samt även för allmänheten, som här kunde få ett karbad för 25 öre varje lördag mellan kl. 2 och 8 em. Badet sköttes av en gammal fru, som kort och gott benämndes Baderskan. Avgiften erlades till portvakten, hos vilken man erhöll en pollett. Han fick sedan varje måndag lämna redovisning till sysslomannen. I källarvåningen fanns vidare ett större rum med sex handmagglar till allmänhetens förfogande. Två man av de intagna hjonen drog varje mangel och avgiften var 25 öre pr timma inklusive hämtning och hemkörning. Många små nätta jungfrur från de större köpmanshusen fingo här sina stortvätter manglade. Även en stor snickareverkstad var här inrymd, där alla reparationer utfördes, s. k. fattiglikkistor tillverkades samt trätofflor dagen i ända tillverkades av fyra man åt arbetshjonen och mindre bemedlade i staden.

Första våningen inrymde en stor sjuksal för män och en väldig matsal. Vid varje måltid ringdes det i en stor klocka och inom kort var den stora salen fylld av hungriga gubbar. Uppsyningsmannen satt undermåltiden på en upphöjd plats, övervakande ordningen med falkblick. Då alla voro färdiga reste han sig först, klämtade ett

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

slag i den stora klockan och alla man tågade ut till sina respektive arbetsplatser. I denna sal hölls också varje söndag mellan kl. 1 och 2 eftermiddagen gudstjänst av någon pastor från S:t Petri församling. I denna våning fanns vidare ett stort kök med fyra inbyggda kokanordningar samt långa bord för styckning och uppbackning. Köket förestods av en särskild kokfru samt ett avlönat köksbiträde, vilka hade fyra kvinnliga och två manliga hjon till sin hjälp. Dessa båda senare hade grovsysslorna och serveringen i matsalen på sin lott. Till sjuka och kvinnliga hjonen bars maten omkring till deras logement. ~~Ivbyggnaden~~ I första våningen hade man också det s. k. förrådet och bostad för portvakten.
I andra våningen fanns fyra väldiga logement för män, tjugofem a trettio man voro förlagda i varje. Vindsvåningen var apterad för arbetssalar. I en stor sal klistrade hjonen tändsticksaskar till dåvarande Malmö tändsticksfabrik. Det betalades tio öre pr tusen askar och fem för lådhusen, men det var förvånansvärt att se med vilken färdighet dessa äldre män förfärdigade sina alster, åtta till tolv hundra pr dag. Varje afton klockan sex avräknades varje mans prestation i jämna hundratal och noterades av uppsyningsmannen. I samma sal var det två man som förfärdigade s. k. plattingsmattor i alla storlekar till trappuppgångar och korridorer för de administrativa byggnaderna och kontoren i staden. I en annan sal repades gammalt hamptågsvirke till drev för skeppshandlarnas räkning. Så till sist kom skrädderiverkstaden. Här syddes, lagades och lappades alla kläder. Det kan kanske intressera nämna att efter varje fältmanöver vid Revinge och Tvedörra uppsyningsmännen reste till dessa platser och för fattigvårdens räkning uppköpte avlagda militäruniformer och mössor, som sedan i verkstaden ändrades och syddes om till hjonen. Som synes var uppsyningsmannen en mycket beskäftig man med tillsyn av allt som skedde inom inrättningen. Hans arbetstid var från 5.3o fm. till 8 em. Hans lön uppgick vid denna tid till kr 1.2oo pr år jämte fri bostad,

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

ljus och värme. All belysning inom inrättningen skedde med hjälp av gas.

I byggnaden som vette åt Långgårdsgatan var inrymd en avdelning för mindre vetande individer under tillsyn av en uppsyningsman. Så kommer den byggnad som sträckte sig i ost och väst. Här var sex stora logement för kvinnor och ett för sjuka kvinnor under uppsikt av tvenne sköterskor. Det fanns även bostad för en av dessa. Sjukvården handhades av förste stadsläkaren, vid denna tid med. dr Brandberg. Vidare var här tre stora salar för kvinnor som sysselsattes med synad och tvätt, strumpstickning. Röa Lovisa har här förfärdigat många par strumpor. I tvättstugan tvättades tre dagar i veckan, allt under en föreståndarinnans övervakning. Under de varmare årstiden företogs ofta så kallad sprut- och brandmönstring. D. v. s. all eldsläckningsmaterial, brandstegar m. m. togs fram. Stegarna restes och slangar lades ut. Vatten påsläpptes och uppsyningsmannen själv var strålförare till att börja med. Sedan överlämnades slangen till något av hjonen och den förre kommenderade med en stämma som hördes över hela inrättningen. Ja han hade verkligen en stämma utan like. Isynnerhet då något strafftal skulle hållas då någon ellernågra stackare felat. Vid sådana tillfällen hörde jag många gånger: "Jag tror förbanne mig gubben motionerar sina lungor i dag".

Kontoret sköttes av sysslomannen, som hade ett kvinnligt skrivbiträde, en i staden boende avlönad vaktmästare. Springpojken var en femtio års man av hjonen, som fick uträtta alla ärenden medorder och kallelser till underordnade inom inrättningen. Provianten utvägdes varje förmiddag kl 10.30, d. v. s. den mängd födoämnen, som voro avsedda för följande dags utspisning. Utvägningen skedde av skrivbiträdet och närvarande voro uppsyningsman och kokfru. Det var tre kraftiga mål som utspisades dagligen, sill, kött och fläsk med omväxlande soppor och ärter, på söndagarna oxstek. Vid jul- och nyårstiderna utdelades från inrättningen

 M. 8251:7

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

mat till i staden boende fattiga. Förplägnaden bestod av ett halvt kilo färskt kött, en fin limpa och ett talgljus. Detta var en ranson, som ökades efter antalet familjemedlemmar. Utdelningen skedde jul- och nyårsafton med början kl. 7 fm. Annars utdelades grovt rågbröd varje lördag middag till dessa på skuggsidan levande invånare i staden.

Disciplinen inom denna inrättning var benhård. Jag inskränker mig här till att endast omnämna ett par av en mångfald exempel. Renhållningen av stadens allmänna platser ombesörjdes av ett tjugotal gubbar från inrättningen, som med kvast på axeln /kvastregemnetet/ ryckte ut varje middag genom stora porten för att efter slutad handel på Stortorget börja sin sopning här samt sedan fortsätta runt kyrkor och andra platser. Mellan kl 5 och 6 em. kom detta regemente åter hem och brukade då erhålla en extra matranson bestående av rökt fläsk, rågbröd och svagdricka. Det hände ju att det var någon som var onykter vid hemkomsten. Det var alltid någon som gav dessa män en slant och den gick i regel till den numera ransonerade nubben, som dåförtiden kunde erhållas i diverse utskänkningslokaler för fem öre. Bland dessa män var det särskilt en som väckte uppmärksamhet, nämligen f. d. korpralen Hector, lång och ståtlig, med militärisk hållning väl vårdade preussare och de bäst blankborstade trätofflor som varken förr eller senare skådats i staden. Dessa män som dagligen vistades ute i det fria föllo ofta för frestelsen att ta för mycket till bästa, då tillfälle gavs och struntade i det straff som väntade dem vid hemkomsten. Efter ett par återfall kunde deras fläskranson inknappas, ja t. o. m. helt indragas. Söndagspermissionen indrogs. Det hände till och med att de sattes i arrest. I mina tidigaste barnaår hände det också att man kunde få se en eller flera renhållningsgubbar komma iklädda fruntimmerskjolar som straff för fylleri, en beklämmande syn.

Så var det de s. k. fattighjonsbegravningarna. En svartmålad likvagn av allra enklaste slag utan någon som helst dekoration, en stor brun häst med svart hästtäcke förspänd, en kista av samma

 M.8251:8. LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

enkla slag som vagnen var allt som bestods. Kusken och fyra man utgjorde processionen och voro klädda i långa svarta kappor och runda hattar. Följet kom långsamt körande Väster- och Gråbrödersgatona upp till Gustaf Adolfs torg. Så skulle tåget gå genom St. Nygatan. Men nu var det så att i huset intill Teatern fanns en utskänkningskrog, gemenligen kallad Fasters. Frestelsen blev alltför stor. Likföljet stannade. Gamle kusen, f. d. husar Björk, klev ned från sin upphöjda plats och med sina fyra kumpaner stegade han in på krogen, tog sig en eller kanske två nubbar. Utkomna och sedan gubben Björk kravlat sig upp på sin plats fortsatte färden till begravningsplatsen vid Föreningsgatan. På hemvägen körde man vanligen i trav. Då sutto de fyra mannarna, två på var sida inne i vagnen.

Original fanns det många. Den förut omnämnda Röa Lovisa minns jag mycket väl. /Hon är i ett par nummer av Eder tidning omnämnd i samband med minnespristävlingen./ Hennes namn var Lovisa Nilsson, frånskild fru, som på något vis kommit på kant med livet. Hon var en stor kraftig kvinna i sina bästa år. Mycket snygg och proper, därtil av det godmodiga slaget utom då hon fått för mycket av sina två älsklingsdrycker Ungerskt lantvin och Körsbärsvin. Då blev hon vild och oregerlig, i all synnerhet om någon av ordningens väktare kom inom synhåll. Hon satte genast kurs på denne och överösta honom med de grövsta smädelser. Om denne försökte lugna henne gick hon till attack handgripligen. Men Lovisa var känd. Konstapeln visslade - alla ordningens väktare voro på den tiden försedda med visselpipa - genast på förstärkning. Det var så mycket två kraftiga konstaplar rådde med att släpa kvinnan, som slog, sparkade och bet omkring sig, till arbetsinrättningen., naturligtvis följda av alla stadsdelens pojkar. Jag minns en gång då Lovisa fått i sitt röda huvud, naturligtvis starkt påverkad av vin, att hon skulle ta sitt liv och sålundabefria denna jämmerdal från sig. Hon ansåg att drunkning var bästa utvägen. Hon gick ut på bron över den s. k. Bemöllekanalen, mitt för Ystads

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

järnvägs station och kastade sig i det våta elementet. Uppkommen till ytan spred sig kjolarna som en ballong omkring henne och trots energiska försök kunde hon ej få huvudet under vatten. En patrullerande konstapel på Norra Vallgatan, som observerade henne och tillsammans med en civil person gick i en fiskbåt, rodde ut för att bärga henne. Alla pojkar skreko: Röa Lovisa dränker sig. Men Lovisa blev alldeles vild, sprog och bet omkring sig, så fort männen i båten närmade sig. Genom pojkarnas rop tillskyndade folk från alla angränsande gator och hundratal kantade kanalkanten för att åse skådespelet Även ett par poliskonstaplar blevo tillkallade. Båten roddes i land för att hämta förstärkningen. Det var ingen risk att Lovisa skulle dyka under tiden. Nu var båten bemannad med fyra handfasta karler, en vild kamp uppstod, i vilken dock Lovisa måste ge tappt. Och efter en timmes tid bogserades den vildsinta till Terra firma, där alla pojkarna hurrade i kapp. Lovisa var emellertid så utmattad att hon viljelöst lät sig föras till Sinkabirum av sina antagonister. Ett manligt original var f. d. sjökaptenen Redeck. Han brukade gå klädd i tjock blå sjömansflanellsskjorta, bredskyggig hatt samt byxorna uppkavlade på halva smalbenet. Han gick ofta med ett stort parti blecksaker och ropade ut dem till salu för billigt pris. Han var den första man i Sverige som etablerade sig som skoputsare, hade sin pall och lilla låda stationerade vid hamnen i ett hörn där numera huvudpostkontoret är beläget. Då Redeck tagit för mycket till bästa var han alldeles vild. För att få honom i finkan behövdes minst fem eller sex konstaplar. Han slingrade sig som en orm och det hände mer än en gång att poliserna endast hade Redecks kläder i händerna och fick springa efter mannen, som halv naken satte iväg för brinnande livet. Han övermannades dock till slut. I nyktra och klara ögonblick var han en fridens man och alla pojkars förtjusning. Han började alltid ett samtal med att fråga:

- Min gosse vet du att allting här i världen har en ända, men korven den har två.

 M. 8251:10.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Därefter tillfrågades man om man gick i skola. Då svaret blev jakande sade han:

- Du har vä läst geografi. Då tar du en passare och sätter ena pynten på Stockholm, den andra på Rü gen och så gör du en cirkelbåge åt söder. Vilken storstad träffar du då? Jo Wien, sade han. Vi förundrade oss. Detta tisade sig inte vara alldeles korrekt, men vem vågade opponera sig. Bättre tyckte vi om då han lärde oss sjömansknopar och talade om sjöhistorier.

Ett annat gammalt original var fiskaren Peter Kleis. Efter det han gjort klart med sina nät, närdingar och krokar, vilket arbete utfördes i de s. k. stapelgångarna, något väster om Ystadsstationen, tog Peter fram sin lilla plunta, rymmande åtta tum, vilket var nog för att få honom på knä och ganska oregerlig. Då begav han sig hemåt. Kommen till den plats där numera en flottbro går över kanalen vid Norra Vallgatan och där vid den tiden ej någon kaj fanns utan kanalbanken sluttade ned mot vattnet som här var långgrunt, prejade han färgkarlen. En färgebåt var nämligen här till trafikanternas förfogande stationerad. Den roddes för två öre enkel tur över kanalen. På norra sidan signalerades färjkarlen med en ringklocka uppsatt på landningsbryggan. Färjkarlen, som såg i vilket tillstånd Peter befann sig, hörsammade ej hans signaler. Peter blev då vildsint, rullade sig ned för banken, vadade ut i vattnet till midjan, slog knytnävarna i vattnet så att det stänkte över den lilla tjocka gubben. Pojkarna på andra sidan kanalen ropade för full hals: Hurra för kleisen. Då ingenting hjälpte kravlade sig Peter upp för banken, kröp på alla fyra och slog ideligen knyt nävarna i gatan så blodet rann. Så fortsatte han hem eller tills polisen tog hand honom vid Västra bron. I flera fall var han så illa däran att han ladespå en dragkärra och på så sätt blev forslad hem, följd av en jublande folkskara.

Jag minns ännu ett gammalt original, en gammal man vid namn Tomson. Han hade en liten envåningsfastighet i Ostindiefararegatan, vilken

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

han och en vuxen son John bebodde. Huset var i ett mycket miserabelt skick vid denna tid och inga reparationer företogs, antagligen i brist på medel. Annars hade nog Tomson varit en ganska förmögen man, som låtit sonen företaga vidsträckta resor. Det påstods att John Tomson var den förste som åkte velociped i Sverige. Jag har själv sett denna velociped, hög och grovt byggd av trä och järn. Men nu till Gubben Tomson och hans hus. Tomson var en liten grå krokig gubbe, ovårdad och smutsig, klädd i en gammal grön överrock som släpade i gatan och en dito hatt som hängde på öronen var han grotesk att skåda. Huset var smutsigt, fönsterrutorna sönderslagna och hålen igenstoppade med trasor, fullt av spindelvävar och allmänns orenlighet. Av alla kallades gubben för "Skitte Tomson" och jag vill lova att pojkarna inte glömde sig, då gamlingen någon gång visade sig på gatan utan gav full hals: Skitte Tomson, skitte Tomson. Gubben gick framåtlutad och såg ner i marken samt låtsades ej höra de skymfliga tillmälena. Var gubben Tomson och hans son John togo vägen har jag ingen aning om.

Alla pojkar, födda och boende i västra stadsdelen, brukade gärna förlägga sina lekar vid och omkring hamnen och i all synnerhet ombord i de stora segelfartyg som då trafikerade Malmö. Det var en ståtlig anblick att se de stora amerikanska skeppen, som lossade råsocker, vete och bomull. Att få gå ombord och äntra i riggarna på dessa var en ren förnöjelse för oss pojkar och mången ung Malmöbo på 80- och 90-talet fick början sin sjömannabana i dessa ståtliga skepp.

Lossningen av dessa fartyg, som anlände direkt från Västindiska och amerikanska hamnar, företogs alltid i inre hamnen vid den kajplats på västra sidan mitt emot Öresundsbåtarnas nuvarande tilläggsplats. Veteskutornaskulle lättas för att senare förhalas in i den grundare varvsbassängen, där slutlossningen skedde vid Valskvarnen. Manufakturbolaget hade sitt upplag i den byggnad, varest Ljungbecks mekaniska verkstad nu är inrymd. Plåthuset var längre än nu. Det sträckte sig nämligen tvärs över kvarteret och bomullsbalarna kördes direkt in i magasinet.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Råsockerlasterna lossades direkt på järnvägsvagnar för vidare befordran till raffinaderierna. All lossning företogs med handvinsch och i denna sysselsattes besättningsmännen. Privata stewedorer med sitt folk utförde arbetet under däck. Malmö själv hade en ej ringa segelflotta, varav många fartyg gick i långfart. Där var barkskeppen Magnus Huss, Sikeåvarv, Truro, Robertsfors och SKONERT skeppet Svea, järnskeppet och ostindietradaren Julius Palm för att nämna några verkliga prydnader för svenska handelsflottan. Vid nymönstring i dessa fartyg slogos pojkarna om platserna. Det var nämligen alltid några av gamla besättningen som avmönstrade för att någon tid stanna i land, åtminstone så länge avräkningen för månaders slit var spänd. Nya skulle anskaffas i de avgångnas ställe. För denna nyanskaffning var en gammal sjökapten anställd vid sjömanshuset. Han kallades "hyrbasen" och till honom måste hågade ynglingar anmäla sig, först sedan kaptenen på skutan avtalat med denne hur många mannar han behövde. Detta visste i regel pojkarna fortare än kaptenen, ty de vistades ju dagligen ombord i skansarna. De ynglingar som lyckliggjordes med en chans, hade till hyresbasen att erlägga en anskaffningsavgift, som för jungmän utgick med två kronor, lättmatros tre till fem kronor, alltberoende på hur fin skutan var. Befälhavaren hade att betala samma avgift. Mönstringen å utländska fartyg försiggick å respektive konsulat, i svenska fartyg på sjömanshuset, som hade sin lokal i Navigationsskolans hus, under samma former som i nuvarande tid. Av ångfartyg fanns ej många men jag minns tydligt Kolga, Mudir, Gustaf Tillberg, mindre tysklandstradare, och så G. & L. Beijers ståtliga medelhavs- och englandstradare Ceres, Vesta och Eos. Jag minns att befälhavaren i en av dessa avled under fartygets uppehåll i Hull. Rederiet ordnade så, att hans lik skulle föras hem med båten. Fördenskull togs ingen last i mellandäck i lastrum nummer 2, vilket istället hade klätts med granris, blommor och kransar från den avlidnes vänner i England och mitt i mellandäck var båren placerad. Övre luckan var täckt med glas. Nyheten spreds fort i staden och flera timmar innan ångarens ankomst hade flera hundra människor samlats vid tilläggsplatsen just där tullvisitationsplatsen numera finnes. Först efter mörkrets inbrott ångade farty-

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

get för sakta maskin in i hamnen och förtöjde ljudlöst. Landgången lades ut fullt belyst av lanternor. Även mellan- och övra däck voro belysta. Så skedde embarkeringen, först de efterlevande, sedan herrarna Gottfrid och Lorens Beijer, inbjudna och hamnfunktionärer. Därefter fick allmänheten tillträde att defilera runt luckan.

Passageraretrafiken på utlandet utfördes på traden Malmö - Köpenhamn av DFDS hjulångare Gyle, Gefion och Gedser, denne senare med endast en mast och på grund av att helaöverbyggnaden för första klass passagerare var av stora fönster med endast två tum mellan varje Glasbåten kallad. Det var också de mindre propellerångarna Malmö, Lund, Hälsingborg och Ven. På Tysklandstrafiken Malmö - Stralsund, Sassnitzrouten fanns då ännu inte till, utfördes turerna av svenska hjulångaren Sten Sture, som var helt vitmålad, och den tyska Oscar, som var helt svart med guldornamentering. De alternerade med varandra med avgång från Malmö varje afton klockan 10. Vidare fanns det Hallandsbolagets ångare Ellida, J. P. Hillberg, Halland och Halmstad, vilka togo såväl passagerare som gods. Dessa ångare gick även i kustfart till Göteborg. I kustfart gick också A.-B. Södra Sveriges ångare Eolus, Södra Sverige, Skandia, Transit I och Transit III, Nore m. fl. Ett annat minne från hamnen var när kungajakten Drott kom in med gamle kung Oscar ombord. En ståtlig syn. Det smäckra vita fartyget med kungen själv på kommandobryggan och matrosenna manande rår. Redan långt innan Drott kommit till Kajen började folket hylla konungen med leverop, vilket upprepades av alla de hundraden, som kantade vägen från hamnen upp till residenset. Hela Stortorget var ett myllrande mänskohav, som då ekipaget syntes vid Kramers hörna ropade Leve konungen.

Jag minns först Navigationsskolan på Västergatan som sedan flyttade till sin nuvarande byggnad. De förra lokalerna inrymde sedan Malmö ångkök, numera Druiderordens hus. Navigatörerna voro på den tiden inte på långt när så många som nu, en sex a sju stycken i styrmans- och kaptensklasserna och jag tror att det var ändå färre besökare i maskinistklasserna. Navigatörrerna hyrde rum privat, mestadels i Långgårds- Repslagare-och Hospitalsgatorna. De hade privatläsning för en kapten, som bodde vid Västergatan,

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

där man på eftermiddagen kunde se en klunga av de glada ynglingarna utanför lärarens port, var vi pojkar samlades för att höra deras sjöhistorier. Samfärdseln i staden förmedlades med droskor. Droskstationen var belägen på Stortorgets västra sida mellan Isak Slaktaregatan och det hus, där numera Oxiebanken har sin byggnad. Droskstationen hade på den tiden ingen telefon utan de förmögnare borgarna sände sina jungfrur att beställa en vagn antingen genast eller till avtalat klockslag och från kontoren sändes springpojkarna. Men ingen beställde en droska med sådan pondus som hotell Kramers portier. Han kom ut på stora trappan, blåste i en liten hornpipa och gjorde tecken med handen. Minuten därefter höll en droska utanför entreén. Ett stort nöje för stadens invånare var att på söndagarna taga en promenad i droska. Man körde i sakta mak genom de större gatorna och utåt Rönneholmsvägen. Jag minns första hästspårvagnen, som utgick från Södervärns station och hade sin ändstation vid nuvarande hållplatsen utanför Café Continental. De första dagarna åkte stadens spetsar prov. Dessa avundades mycket av alla de nyfikna, som åsågo evenemanget. Nåja det dröjde inte länge förrän allmänheten också fick prova det nya samfärdsmedlet. Det var en hel upplevelse för mig, att med min fader få göra den efter min mening långa åkturen fram och återm. Linjen utsträcktes sedermera till skeppsbron med ändstation vid varmbadhuset.

Köpenskapen stod högt i kurs och många stora affärer fanns för matvaror, specerier och delkatesser. De förnämsta i min stadsdel voro på Södergatan Holmer och Nilsson, vid Stortorget Fredrik Nyström, N. Åberg, Adolf Körners änka och A. Lundbergs, de båda förstnämnda verkligen förnäma ifråga om utländska frukter och konserver, fullt jämnställda med nutidens finaste. Förnäma pappers- och bokhandlare voro Cronholms och Falkmans båda belägna vid Stortorget. Herrkonfektionsaffärer funnos inga. Varje herre hade sin specielle skräddare och skomakare. För andra ekiperingsartiklar kan nämnas två av de förnämsta affärerna, Oscar Broms och Axel Strandbergs, båda i Stortorgets närhet. För damernas del var det många affärer. Jag nämner blott B. Anderssons kappaffär vid Stortorget. I bodarna för specerb- och delikatess, vanligen hökeriaffärer kallade gick kommersen

 M. 8251:15 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

glatt från aria morgonstuden till sena kvällen. Det var nämligen ingen lagstadgad stängningstid. Innehvaren stängde då han tyckte att affärerna började gå trögt eller då dagskassan var till belåtenhet. Jag kände till en dylik affärx, som på lördags- och söndagskvällar under sommertiden inte slog igen sina portar förrän vid midnatt. Under nögmässa och aftonsång stängdes dock. På kvällarna saldes smörgåsar. Öl och vin avhämtades ideligen och innehvarinnan kunde glädja sig åt en dagskassa varierande mellan 2oo och 3oo kronor, ett för den tiden gott resultat. Affärerna voro små guldgruvor och innehavarna blevo ganska förmögna. I gatorna i närheten av Västergatan florerade alla slag av hantverk. Härverkade smeder, snickare, målare, tunnbindare, stora bagarefirmor och dessutom fanns här flera fabriker såsom Cloettas chokladfabrik, Gadds cigarrfabrik, bomullspinneriet, Engelska trädgardinsfabriken, Lithografiska aktiebolaget och på själva Västergatan Kockums och Fallins cigarrfabriker. ~~Det~~ Det kan nämnas att Gumaelius annonsbyrås filial startade på Engelbrektsgatan i en liten oansenlig cigarraffär. Alla företagen stod vid denna tid i blomstring och västra stadsdelen ansågs som den mest stillsamma och lugna delen av Malmö på denna tid.

Brandkåren var på denna tid frivillig. Brandstationen var inrymd i en fastighet i hörnet av Djäkne och Balzarsgatorna. Huset kallades för Skjutsstallarna, Navigationsskolans första hemvist och sedermera S:t Petri församlings pastorsexpeditions plats, varifrån utryckning gjordes. I det nus varest brandbefäl bodde sågs på väggen ~~xxx~~ en liten ~~xxxxxxxx~~ eliptisk tavla, rödmålad med ordet brandbefäl i vitt. Brandvakt höllis dag och natt från S:t Petri kyrktorn. Då eld varsnades sattes på dagen ut en röd flagga och på natten en röd lanterna, pekande i den riktning branden var. Klämtning företogs i kyrkklockorna för att varsko invånarna. Det fanns också fyra larmtrumslagare, en i varje distrikt av staden. Dessa män sprungo genom gatorna med en stor trumma hängande på magen och slog av alla krafter den signal i ett till fyra slag, beroednde på i vilken stadsdel elden var lös. På natten slogs fönster upp och yrvakna borgare frågade var det brann. Bland stora eldsvådor minns jag särskilt Riksbanken och Malmö yllefabrik. Då den senare brann utvecklades så stark värme, att

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

oljefärgen på husen i Student- och Stadt Hamburgsgatorna rann nedför väggarna och alla fönsterrutor exploderade. Flera dagar togos i anspråk för eftersläckning. S:t Petri kyrktorn såg på denna tid helt annorlunda ut än nu och ej heller var det så högt. Där numera det spetsiga tornet börjar, fanns en liten kupol och på toppen av denna ett litet fyrkantigt hus liknande en fyrbyggnad. Jag tror det var härifrån brandvakten höll utkik.

Sporten låg på denna tid ännu i sin linda. Förutom hästsporten var det endast velocipedtävlingar, men dessa stodo i hög klass. Tävlingarna gingo av stapeln på en bana i rörsjöstaden, belägen mellan S:t Pauli kyrka och numera Brandstationen . De förnämsta bland de tävlande voro Storm, Klein och Waltz. Dessa tre voro malmöpojkar och stora favoriter. Vid de internationella tävlingarna kommo norrmän och danskar. Bland norrmännen var det en ung man, som hade vår stora bevågenhet. Jag tror att hans namn var Henie. Tävlingarna företogos på den tidens mycket höga velocipeder. Storm och Klein reste till England för att träna och då de kommo åter hade de cyklar med sig av vår tids modell. Under englandsvistelsen hade de även hunnit lära sig spela fotboll. Och jag glömmer ej den första match jag åsåg. Spelarna hade benskydd påspända smalbenen, alldeles som i våra dagar en cricketspelare. Man kan lätt tänka sig hur tungt och obekvämt det var, att springa efter bollen med dessa benskydd men sport var det. På vintrarna anordnades stora slädpartier. Hästarna med bjällerkransar och höljda i vita ~~xxxxxxxxxxx~~ spetstäcken var en strålande anblick. Glammande människor i alla åldrar deltogo. Skridskobanorna på alla kanalerna frekventerades livligt. De förnämsta banorna voro på kanalerna vid Uppsalapromenaden, Norra Vallgatan, på kanalen bakom gamla kyrkogården och den lilla Benmöllekanalens is var också ganska livligt besökt. En grosshandlare John Lundvall brukade ofta hyra denna bana för slutet sällskap. Då brändes det tjärtunnor på isen och förfriskningar serverades. Lycklig den pojke som fick uträtta något ärende åt notabiliteterna och vid återkomsten kunde få för vakten vid ned-

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

gången redogöra för vem han önskade träffa. Han fick i regel en tjugofemöring, fick komma in på banan och trakterades med kaffe och dopp. Grosshandlarens fru var engelska till börden och var den som gärna såg till att pojken fick ordentligt till livs. Även på de andra banorna levandes tjärbloss men endast på lördags- och söndagskvällarna. Musik utfördes då också av blåsorkester. Det fanns en hel del goda figuråkare. Särskilt minns jag en ung dam, som med sin moatjé gjorde de allra flottaste figurer. De benämndes också av sina samtida för skridskodrottningen och -kungen. Det kan nämnas att damens skridskor med stora snirklar såväl fram som bak förfärdigats av hennes fader och kallades voltskridskor, för övrigt det enda paret av denna modell i staden. Senare uppstod två unga män i 16- 18-årsåldern, som knappast stod de förstnämnda efter, men sådan popularitet som de förstnämnda uppnådde dessa aldrig. Alla fyra voro Västerbor.

Förlustelseställena i staden voro på den tiden inte många och som jag endast vill hålla mig till väster, nämner jag först Kungsparkens restaurang För rusthållet svarade här källarmästare Törnquist och under hans spira gick allting i stor stil. Restaurangbyggnaden var av trä i tvåvånings verandastil. Den var efter tidens sed inredd på ett hemtrevligt vis. Stora matsalar lågo i mitten och i båda flyglarna samt i verandorna inrymdes kafféer. Vad sägs om en kafe och en halva Lindgrens punsch för en krona. Törnquist lät på sysidan av stora huvudbyggnaden uppföra en variteteater kallad Flora. Här uppträdde de förstklassigaste artister både svenska och utländska och à la kvällar var stämningen hög. Publiken föll in och sjöng refrängen med liv och lust till de kända melodierna. Jag minns särskilt en engelsk sångerska, som hade Daisy Bell på sin repertoar. En del engelsmän, som satte upp maskiner på Malmö stora valskvarn, var mangrant samlade i Flora varje kväll och sjöng refrängen så att det skalla de i taket. Många gånger senare har jag hört Daisy Bell, men aldrig har den skallat som den gjorde i Flora i min ungdoms dagar. Ute på terrassen muciserade militärorkestrar till stor förnöjelse för de i den stora parken promenerande borgarna. De sista söndagskvällarna på hösten avbrändes storståtliga fyrverkerier.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Ett annat ställe var bryggeriträdgården, vanligen kallad Bryggis, belägen i Gråbrödersgatan, var numera Frälsningsarmeén residerar, samt runt hörnet ett långt stycke ned i Hyregatan. Från denna sistnämnda gatan var entrén. Man kom in i en liten idyllisk, parkliknande trädgård och innanför denna var själva varieten uppbyggd. Här uppträdde alla slag av artister. Vad sägs om sådana krafter som Lars Bondesson, sångare, Dal Bensor, visselkonstnär och Sigge Wulff, vissångaren, ej att förglömma, den man som först lancerade de s. k. grilljanne och Fin-de-siecle-typerna på svensk scen. Publiken var förtjust och som tiden gick och ångan steg, trallade var och en med i refrängerna och allt var fröjd och gamman. Hotell Horn, numera Savoy, var också ett mycket anlitat näringsställe med eftermiddags- och aftonmusik. Det förnämsta hotellet var dock Kramers. Här togo alla förnäma resande in, högre militärer med flera. Matsal och kafé fylldes med den mest distinguerade publik som tänkas kunde. Allt gick i den högre stilen, tyst och lugnt. På sommaren var här trottoarservering anordnad, små krypin skilda från avrandra medelst lagerträdsplantor i lådor och baljor. Rörelsen sköttes av fru Anna Kramer, en rivande kvinna som hade ett öga på allt och alla från källaren till vinden. Ett stort evenemang var den årligen återkommande Amaranterordens stora bal på rådhuset. Att få komma så nära rådhustrappan som möjligt och skärskåda alla officerare i full parad och damernas toaletter, då de anlände i vagn kommande från Kramers, där omklädningen vanligen företogs, var ett gouterat nöje för den breda publiken. Här var också hela den skånska adeln representerad. Stortorget var till trängsel fyllt av folk från hotellet till rådhuset med endast en saml väg för droskorna att passera.

En underjordisk gång sades gå mellan västra sidan av fängelsets vallgrav och källaren i fastigheten i hörnet av Väster- och Frans Suellsgatorna, där i äldre tider ett kloster hade legat. Vi pojkar försökte många gånger forcera genomfarten, men kommo aldrig mer än på sin höjd 5 a 6 meter in, då vi hindrades av sakta rinnande vatten och vattenråttor. Gången gick emellertid endast mellan vallgraven och Slottskanalen, an-

- 19 M.8251:19.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

tagligen för att cirkulera vattnet i den förstnämnda vid högre och lägre vattenstånd i hamnen. Medan jag nu är så nära fängelset rinner mig en episod i minnet från socialismens barndom. Den store förkämpen och banbrytaren Axel Danielsson avtjänade ett straff i Cellfängelset. Under fängesletiden inträffade hans födelsedag. Någon hade tagit reda på åt vilken sida Danielssons cell var belägen och på kvällen samlade sig ett femtiotal arbetare på den s. k. kommendantsängen invid Slottsmöllan för att med sång hedra sin avhållne ledare. Jag tror ej det medhanns mera än: Snart dagas det bröder, det ljusnar i öst, varunder Danielsson viftade från cellfönstret med en näsduk till sina vänner, förrän polisen som genast blivit underrättad om händelsen, ingrep och skingrade sångarna och en stor del nyfikna, som lämnade platsen i god ordning. I samband medAxel Danielsson och Socialismen minns jag en byggnadsarbetarestrejk. Den var nog så omfattande och av de goda malmöbyggmästarna ansågs den som mycket allvarlig. Det rekvirerades militär från främmande regementen som höll vakt dels på gatorna och dels uppe på de höga murarställningarna kring de hus som byggdes eller reparerades. En kväll var ett möte utlyst att hållas på Gustaf Adolfs torg. De arbetare som redan voro organiserade kommo naturligtvis dit och snart samlades också en massa nyfikna, som dels ville höra och dels se hur det hela skulle avlöpa. Det dröjde emellertid inte länge förrän polis utkommenderades för att skingra folket. Detta visade sig emellertid ogörligt, varför en tropp kronprinsare utkommenderades att göra chock mot folket. Starten skedde vid teaterns hörn med militärer i två led ända fram till rundningen. Så kommenderades framåt. Folket sopades formligen undan genom alla angränsande gator och alla pojkar äntrade upp på staketet kring gamla kyrkogården. Folket var i alla fall hyggligt och det dröjde inte länge förrän var och en gick hem till sitt. Det utdelades en del batongslag ocn en och annan arrestering företogs.

Tidningarna i staden voro Sydsvenska Dagbladet, Skånska Aftonbladet

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Malmö nya allehanda och Sjöfartstidningen. När dessa båda sistnämnda upphörde kom Skånska Dagbladet till. Tidningarna hembars på den tiden inte utan avhämtades av respektive prenumeranter vid tryckerierna. Man såg stora klungor av springpojkar från de större kontoren väntande på avisan, då den som många gånger var fallet var försenad från trycket. Det fanns också särskilda avhämtningsställen i staden, där privatpersoner hämtade sina tidningar. Ett sådant ställe var fru Elise Ljungs karamellaffär vid Västergatan. Den gamla frun tillsammans med två döttrar lagade själv sina sötsaker och hade särskilt privilegium att vid järnvägsstationer och ångbåtarnas tilläggsplatser genom småpojkar försälja sina alster. Dessa pojkar sålde även tidningar. Man kunde höra deras gälla skrik: Elise Ljungs karameller och tidningar.

Malmö höll sig emellertid även med ett skandalblad, kallat först Getingen, så Biet och till sist Granskaren. Dess redaktör och ansvarige utgivare var fil. dr Janne Damm. Det var ett blad som ifråga om skandaler var någonting exceptionellt. Artiklar i senare utgivna skandalblad var ren konfirmationslektyr i jämförelse med granskarens. Dr Damm snokade bland stadsfullmäktigeledamöterns göranden, prästerskapet, ordningsmakten, ogiha hyresvärdar m.m. Hans bittraste fiende var häradshövdingen, sedermera borgmästaren, Flensburg, som han i alla artiklar benämnde Burken och alltid karrikerade som en burk. Damm utgav även en liten broschyr "Under de 44:s spira", fylld av drapliga karikatyrer av stadsfullmäktigeledamöter o.a. Dr Damm ådrog sig ett längre fängelsestraff för sina smädeartiklar. Straffet skulle avtjänas vid härvarande länscellfängelse, men kort efter det han blivit internerad, tog han sig en natt avdaga genom hängning. Tidningen fortsatte någon tid att utkomma med sonen Joe Damm som redaktör, men dennes pänna var ej så väl formerad som faderns och efter en tynande tillvaro upphörde den slutligen helt och hållet till mångas glädje att utkomma.

Med anledning av frågorna angående den s. k. ljusinbringningsfesten

 M. 8251:21

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

kan jag tala om en del gamla seder och bruk, som fortfarande på min tid levde kvar hos smedmästare Theodor Holmström, vars stora verkstad var belägen i hans moders, änkefru Holmströms fastighet, Kalendegatan 24. Företaget hette egentligen Holmströms vagnfabrik och var av stor skala, där allt försiggick i samma stil som på faderns tid. Arbetsstyrkan var 18 man, därav 7 i vagnmakeriverkstaden, 1 tapetserare och lo man i smedjan. Alla hade kosten på stället. Gesällerna bodde privat i staden men alla lärlingarna i en s. k. storkammare, belägen ovanför vagnmakeriverkstaden. Måltiderna intogos gemensamt i en stor sal, som vid högtiderna hade mäster Theodor själv i högsätet. Arbetstiden började strax innan 6 fm. D. v. s. lärlingarna skulle ha fyr i sina ässjor och kylvatten klart på slaget 6. Klockan 6.3o serverades kaffe, vilket intogs på stående fot i verkstäderna och tog cirka fem a sex minuter i anspråk. Mellan 8 och 8.3o serverades frukost, 12 - 1 middag, 6.3o - 7 kvällsmaten. Dessutom serverades kl 4.3o s. k. merafton i verkstäderna. Denna bestod av stora smörgåsar med svagdricka eller kärnmjölk. Det var god och närande husmanskost som utspisades. Det kan nämnas att svagdricka alltid fanns i verkstäderna för att släcka törstenmed. I smedverkstaden utfördes alla slag av smidesarbeten, huvudsakligast vagnssmiden och skoning av hästar. Vagnsaxlar och fjädrar smiddes på stället, ävenså hästskor och spik för dagligt bruk, Broddar och skruvhakar, vilka användes på vintertiden . På verkstaden framställdes alla sorters åkdon, bl. a. också droskor, landåer och ponnievagnar. Ibland voro dessa av verkligt förnämligt slag. Jag minns hur man ibland plockade sönder sådana färnämliga vagnar på rådhusgården, varifrån delarna buros upp i landstingssalen, där de åter hopsattes för att vagnarna på utställningarna här skulle vittna om företagets högt driva yrkesstanard. Det kan kanske förtjäna omnämnas att vagnarna lackerades av en stadens större målarmästarefirmor, som hade verkstad i samma fastighet som vagnfabriken. Denna målareverkstad drevs av målaremästare Asp, en broder till Skånska Dagbladets grundare.

 M. 8251:22. LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Kalla vintermorgnar utvecklade sig ett rörligt liv i gatorna kring Holmströms vagnfabrik. Då höll här skjutsar ända från Själbodgatan ned till Balzargatan, vilka väntade på arbetstidens början för att få sina hästar broddade. Var tillströmningen ovanligt stor, vilket hände rätt ofta, väckt mäster redan innan 5 på morgonen och då måste lärlingarna ut och börja, var och en försedd med en liten ljuslykta och en låda för verktyden. Mäster, alltid i vit mössa, spatserade fram och åter på trottoaren och övervakade härifrån sina underlydande.

Det var en hel del sedvänjor av gammalt ursprung, vilka så vitt jag vet ej förekom vid andra stadens smedjor. Så till exempel den 22 september. Denna dags eftermiddag tändes för för sta gången på ~~årx~~ hösten lamporna i verkstaden. Efter slutad aftonmåltid trakterades alla arbetarna, de äldre med kaffegökar och de yngre med dopp. Detta kallades Ljusinbrinningen. Däremot har jag aldrig hört uttrycket ~~ljusinbringningen~~ ljusinbringningen. Släckningen för vinterperioden försiggick den 22 mars utan några som helst ceremonier.

En annan sed var att smida in nyåret. D. v. s. man skulle smida in tur och gott arbete för det kommande året. Det tillgick på följande sätt. Arbetet avslutades på nyårsaftonen klockan 12 m. och efter middagsmålet blev det fart på lärlingarna. Verkstaden sopades och snyggades upp, alla ambolten lyftes ned från sina stockar. Dessa sopades väl. Därefter lades korkskivor på och så lyftes städen upp på dessa. Detta gjordes för att klangen skulle bli djupare vid anslagen. Ett bandjärn, på vilket man skull smida, gesällens smideshammare och två släggor sattes i ordning vid varje städ. Då allt var i ordning och ynglingarna tvättat sig, bjöds det på kaffe. De äldre drucko gök. På kvällen klockan 7 framdukades ett härligt bord. Sedan alla placerat sig, höll mäster ett litet tal, i närvaro av hans moder änkefru Holmström, som egentligen ägde verkstaden. Sedan höggs det in på läckerheterna. Öl och snaps serverades även till de yngre. /Samma högtidliga måltider förekommo även vid påsk, pingst, midsommar, mårten och julafton/. Klockan 11.45 em. började man så smida fram till

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

11.55. Då sades det gamla året vara utsmitt. Då klockan i S:t Petri började slå tolv började smidet på nytt till klockan 12.1o, då nyåret ansågs vara insmitt. Det var i den stilla natten en härlig klang, som steg mot rymden, när de åtta släggorna och fyra smideshamrarna dånade mot städen, som tack vare uppläggningen på korkskivorna gåvo full ton. Nyårssmidet skedde i en viss takt, som fordrade noggrann uppmärksamhet och färdighet av de smidande. Det började med att försmidaren slog an takten på sin smideshammare och därpå följde hans båda släggare, som gick in i hans takt med dubbelslag. Denna takt höll s samtidig på alla fyra städen. Smedjan och båda fastighetens gårdar voro fulla av folk och även Kalendegatan myllrade av promenerande för att höra detta smide. Sedan önskades det gott nyyttår. Så bjöds traktering på arbetsstyrkan och vilka av åhörarna, som önskade komma in på en kopp kaffe med konjak eller en toddy voro välkomna. Pokulernadet pågick en timmes tid, eller till gamla fru Holmström kom in och sade: Nu är det bäst att var och en går till sitt. De s. k. husets folk fortsatte på kammaren ännu någon timma. Mig veterligt förekom något sådant icke på någon anna verkstad i Malmö. Dessa sedvänjor hade mäster övertagit direkt av sin fader.

Arbetslönerna voro mycket låga vid denna tid. En dugande smidare eller hovslagare hade logipenningar, kosten och 12 kr kontant i veckan, en bänkarbetare 1o kronor, En lärlings första årslön utgick med 25 kr., andra året 5o kr. och tredje 75 kr. inkl. kost och logi. För att i någon mån upphjälpa lärlingarnas lön tillät mäster dessa att för egen del utföra s. k. fyrabendsarbete. Mest smiddes då strykjärnsbultar till privatpersoner i staden och även till strykinrättningar. Härför fick man 75 öre paret. Det smiddes då till sent på lördagskvällarna av ett eller två gäng. På söndagsförmiddagen gick så några andra av pojkarna ut med alstren till respektive kunder. På söndagarna skulle alltid två lärpojkar stanna hemma för den händelse något arbete skulle komma ifråga, som t. ex. att dyrka upp någon lås eller dyl. Förtjänsten härför till-

 M. 8251:24.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

föll de båda hemmavarande, som utförde sådant arbete. All övrig förtjänst lades i en kassa och delades broderligt. Ett privilegium som dessa smedpojkar hade var att under teatersäsongen bära upp och ned möbler och annan rekvisita vid scenförändringarna på Malmö stora teater. Härför erhölls pr kväll 1.5o. Arbetet utfördes av fyra pojkar som alternerade med varandra. Då statister behövdes voro i första hand Holmströms smedpojkar självskrivna. Man förtjänade då 5o öre pr kväll för att ej tala om att man genom kulisserna fick åse alla stycken som gavs.

Själv valde jag sjömansyrket och lämnade Malmö med ett ståtligt skepp på långtur i första hälften av 9o-talet, vadan något mera ej finnes att förtälja om min gamla födelsestad.

Skepparen.

Kapten

J. S. Swensson
Ronnebygatan 13
Malmö

Tillägg till Folkminnestävlingen. M. 8251:25.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jag avslutade mina minnen från det gamla Malmö redan den 29 Septemb. men då jag läste Eder uppmaning i senaste Lördagsnumret av Eder ärade tidning att inkomma med mera stoff, började jag tänka efter och ser nu att det ännu finnes något att nedskriva.

I fastigheten näst intill Holmströms vagnfabrik i Kalendegatan låg en synnerligen lång tvåvåningsbyggnad och på fasaden lästes Cafe de Sport och i fönstren sågs en massa fotografier av artister. Redan detta utövade en viss mystik. Innanför den gamla porten låg en stor, hög och lång byggnad "Cirkus". Sent på hösten började här direktör John Madigan sin sejour, som pågick till fram på vårsidan. Det var eliten av cirkusartister som här visade Malmö allt vad i utlandet gjort sensation. Bland de artister som jag mins bäst voro de båda förtjusande damerna Rosa och Elvira Madigan Den förra var konst - och skolryttarinna och den lilla blonda Elvira uppträdde på ståltrådslina, ibland med sång till mandolin och av henne hörde jag första gången " Barndomshemmet " sjungas. En annan liten söt dam var Miss Zephora, konstnärinna till häst. Den sedermera store dir. Orlando, började vid denna tid som ormmänniska vid cirkus Madigan under sitt eget namn Henning Gustafsson. Så den oförbränneliga clownen Oscar Madigan, starka män från Bengalen som lät en trottoarsten placeras på sina huvud, vilken krossades meddelst släggslag av någon stark man ur publiken, oftast slaktare Ström härifrån staden, män som gick på skarpslipade sablar, slukade spjut och eld m.m. Luft och räckgymnaster. Hästdressyren var högt i klass och då Dir. Madigan själv med 12 hingstar utförde sina nummer var det ett jubel utan ände. Direktör Madigans fader levde på denna tid och var en man på över 60 år, liten och mager. Det hände att han som slutet på pogrammet utförde ett bravurnummer som jag aldrig senare sett, trots cirkusbesök i flera verldsdelar. Det kördes in en droska med uppspänd sufflett när sadelgången, en fanfar blåstes, inkom herr Madigan iklädd frack, hög vit krage och fluga, med sin höga hatt i handen slog en saltermotal över droskan, flott utan like. Så ökades antalet droskor till två, till tre vilka herr Madigan voltigerade över med glans, publiken formligen tjöt av förtjusning och så slutligen

2. M 8251:26. LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

den fjerde droskan som ställdes på långs efter de tre först. Kavi-
gan hatten på huvudet,tog satts i ryttargången,kom som ett skott,gjorde sin
flotta saltermotal över alla vagnarna med hatten på. Efter nedslaget hälsa
de han publiken med en flott bugning och hatten i hand.En verkligt fin pre
station av en så gammal herre.Cirkus var alla kvällar fylld av en jublande
publik.Som jag var lärling hos Holmströms och smedpojkarna alltid utförde
smärre arbeten för artisterna hade vi alla kvällar fritt tillträde till de
billigare platserna.Några ord om Cafe de Sport. Hela undra våningen upptogs
av restauranten,indelad i små rum,som från tak till golv voro klädda med fo
tografier av alla de artister vilka under årens lopp gästat Malmö.Lokalen
hade ju också huvudsakligast cirkusartister till publik. En fullständig
Babels förbistring var rådande,ty alla europeiska tungomål talades.Under
pausen fylldes rummen av cirkuspubliken. Åt gårdsidan var kök och nederlag
för öl och sprit m.m.Ö vra våningen beboddes av innehavarinnan,en fru Rag-
nitt med familj.På sommartiden var det tyst och lugnt,det var endast en del
av stadens ungherrar som intog sina måltider här samt av någon resande ar-
tist som passerade staden.

Torghandeln. Stortorget företedde på f.m. en livlig anblick. Torget var in-
delat i olika sektioner i vilka olika livsmedelsprodukter höllos till salu.
På västra sidan höllo andrahands försäljare, de s.k. prångarna till vilka
sålde,höns,duvor,ägg och vilt.Höns och duvor voro levande och förvarades i
träburar.Köparen fick själv peka ut vilket djur som behagades,prångaren
stack in handen,tog ut djuret,satte dess hals mellan högra handens pek- och
långfinger,trycte tummen just under näbbet,gav till ett kvickt svingoch så
var slaktningen utförd.Man kunde få fågeln plockad på stället om så önska-
des,men de flesta föredrog dock att själv utföra detta arbete.På norra si-
dan hade de s.k. värnaboarna sin plats.Detta var lantfolk ute från Rosen-
våg och värnarna på söder och öster,vilka tillhandahöllo frukt,grönsaker
och annan trädgårdsalster,längst upp mot rundningen var Stadsvågen med
edsvurne vägaren Andersson.Vägningen skedde på en stor decimalvåg inmon-
terad i en övertäckt vagn på låga hjul. Här vägdes,svin och nötkroppar,
spannmål och andra tyngre handelsvaror.På södra sidans ena hälft var bönder

3. № 8251:27
LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

plats.Här såldes lantmanna produkter av alla slag,längre bort voro smör och oststånd.Härliga stora smörklot inlindade i tunn linneduk lågo uppradade och man såg här gamla gummor som med sin ej alltid rena tummagel göra djupa hugg i smöret,för att som det sades avsmaka varan innan kommersen kom till stånd.Föga aptitligt.Så på den södra sidan kom först mjöl och grynhandlarnas vagnar.Bland dessa märktes en Matsson som alla dagar matade den mängd duvor vilka i vilt tillstånd höllo till runt Rådhustaket. Matsson började med att mata från handen,sedan fyllde han sin mun med ärtor Duvor satte sig på hans i jämnhöjd med axlarna böjda armar och tog sin tribut direkt från välgörarens mun.Derefter kom charkuteristernas och slaktarnas stånd.Den förnämste bland dessa var Lars Jönsson i stor överbygd vagn, vars hela ena sida fälldes ut och tjenade som disk.Herr Jönsson saknades aldrig själv vid sitt stånd.Han hade också stadeens finaste kunder.Sedan kom det stånd för blommor och krukväxter.Varm korv såldes också meh ej i så fina och ombonade kiosker som i dessa dagar.Föesäljningen handhades av en gubbe,korva Svensson kallad,en gammal man,lång och mager med långt grått skägg.Hans kokinrättning var ett c:a 60 cm.högt och 30 cm. i diam. blankpolerat mässingskärl.De undre 10 cm. utgjorde eldstaden,varifrån två stora vekar,i fotogen levererade värmen.Korvarna låg så i kokande spad och kostade 5 öre styck,dubbelt så stora som nutidens.De voro av Kruses välkända fabrikat.Denna korvaSvensson stod vid hörnet av Torg och Landbygatorna sommar och vinter i ur och skur så långt jag kan minnas.Men gubben åldrades trötthet och reumatism gjorde sig gällande.Det var svårt att böja sig ned och med en metalltång fiska upp korvar och det sista jag mins av honom var att han skaffat sig en gammal utrangerad barnvagn vari han placerat sin kokgryta och en rältstol att sitta på,för att slippa de många böjningarna av den gamla ryggen.Jag bifogar en skiss för att mera tydligt illustrera denna torghandel.Innan jag lämnar Stortorget måste jag berätta att invid rundningen var en gammal kvarnsten nedlagd.Denna sades ha tillhört en väderkvarn i stadens utkant,långt tillbaka i tiden.En gång under det kvarnen var igång råkade en ung flicka falla ned i kvarnverket och ljuta döden.Det blev Malen mö,derav Malmö.Ja så berättade den tidens gamle det för mig.

№ 8251 LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

SKISS ÖVER STORTORGET.

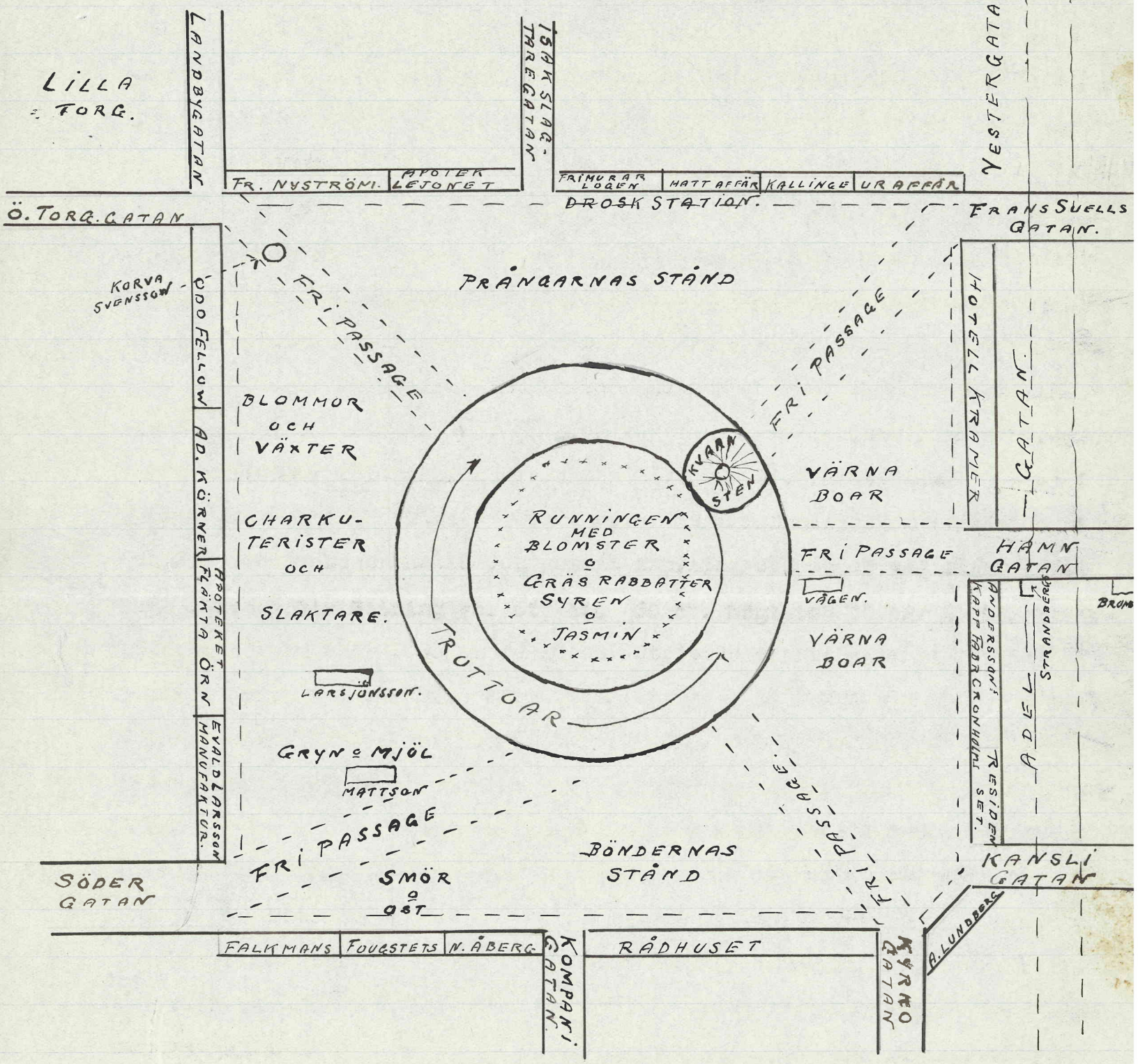

M.8251:28.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

På Gustav Adolfs torg var det också ett rörligt liv,isynnerhet på de stora marknaderna som höllos i slutet av April och Oktober,de s.k. Michaelidagarna,vanligen kallade mickelsknekta marknaderna.Då gick kommersen glatt.Allting i klädväg kunde köpas för såväl män som kvinnor,även billiga prydnadsföremål,psalmböcker,ringar,broscher m.m.Det var en hel fröjd att se unga bondpojkar / mickelsknektar / arm i arm med sina kärestor vilka senare fingo välja bland grannlåten,medan den artige kavaljeren betalade. Här såldes också brandstegar, baljor, och korgar,allt tillverkat i Göinge bygden. Alstern kallades på brett språk jynga korgar o.s.v. Här försåldes också en vecka före Jul alla julgranar och prydnader för dessa. Färsk fisk och sill såldes endast på ett torg,nämligen på den lilla plats mellan Ystads järnvägsplanteringen och Benmöllekanalens östra sida, men vid Frans Suellsgatan alldeles under Gleerups Pappershandel var det alltid ett par rullbårar stationerade med fisk till salu.Ordentlig rökt sill kunde man ej köpa,utan husmödrarna iordningställde sjelv sin för rökning avsedda kvantitet och lämade till privata s.k. rökare.Av dessa fans det nog flera i staden. Jag mins att i Jacob Nilsgatan var ett sådant rökeri,som innehades av en gammal enka Jakobsson,en liten argsint och till ytterlighet smutsig gumma.Detta senare antagligen på grund av hennes yrkesutövning.Hon kallades sillarögerskan eller mor skitte Jackop.Hon rökade emellertid till de bästa familjer och året runt.Som kundkretsen var stor, måste var och en märka sin sill för att få den rätt tillbaka. Min moder hade små mässingbrickor som meddelst en fin wiretråd fastsattes vid stjärtarna.Det rökades på enris och avfall från bokträ.Den rökta vara som hölls till salu var Norrlands böckling och de små från tyskland kommande Kielerbroth. Medan jag ännu är vid fisk,mins jag att under sommaren kom det ett par gånger i veckan kvinnor från Amager iklädda sina,om jag så får säga nationaldräkter/liknande våra Elizabethsystrars klädsel,utan något vitt/ och sålde räkor,i litervis,eller som det hette på danska pott.De hade sin korg hängande på venstra armen och måttet i höger hand,promenerade mitt på gatan,ropande på sin typiska Amagerdialekt, Re e j e r, rejer de är gott fem og tyve öre for en pott.Räkorna voro okokta och alltid nyfångade och

5. M. 8251:29.

affären gick bra.Det kom ockcå Ungrare till staden .Dessa sålde konstnärligt flätade korgar,träskedar och annan hemslöjd även leksaker och av dessa var det särskilt flöjtar på vilka Ungrarna voro riktiga virtouser, de flesta pojkar fick en sådan och när några komma tillsamman skulle man ju försöka blåsa lika bra som Pustans söner, det hela blev emellertid ett oljud utan like. Alla alstern voro konstnärligt utförda.Zigenare hedrade också vår goda stad med sina sommarbesök. Sitt tillhåll hade de ute på ångbåtsbron,för deras vidkommande en mycket lämplig plats. Bron var nämligen ett mycket anlitat promenadstråk och zigenarkvinnorna i sina pittoreska dräkter gjorde goda förtjänster med att spå i händerna.Män och barn bettlade och de släppte ej sina offer förr än en slant hamnade i deras bruna något smutsiga framsträckta hand. Efter som Malmö var militärförläggningsort hade det även sitt Garnisons sjukhus .Detta var beläget på planen mellan hamnkanalen och nuvarande Kolkompaniets byggnad.Ett fult gulmålat hus i två våningar omgivit av ett högt järnstaket på hög stenfot.För att i någon mån pryda upp detsamma var en liten plantering anlagd i varje ändemark och under den varma årstiden sågs här de sjuka fosterlandsförsvararna i blå- vitrandiga kostymer njuta lite sol och frisk luft.Då några pojkar närmade sig,blevo de tillkallade för att uträtta något ärende åt knektarna,mästadels för att i närliggande handelsbod köpa en strut av det begärliga läppsnuset, antagligen var detta njutningsmedel förbjudet inom sjukhuset. Det fans i staden tre militärläkare,Callmer, Björkman och fördelningsläkare Falk.Vilken av dessa som skötte om patienterna här mins jag ej.Jag har oemotståndligt dragits till hamnen och derifrån har jag ännu ett par minnen att förtälja.Det importerades till högtiderna stora massor levande Pommerska gäss,jag gissar att de ej en gång betalades medvfem kronor pr.styck met nu anno 1941 kr. 5 pr.klgrm. Ja det var andra tider då. Det var två tyska båtar med namnen Dr.Fredrich Vitte och Dir. Arthur Bartz,hemmahörande i Rostock som ombesörjde dessa transporter.Flygfäna instuvades i lastrummen så många,att då luckerna öppnades kunde man tänka sig gässen som sardiner i en låda.Båtarna hade sin lossningsplats vid Skeppsbron,strax innan man kommer till hörnet vid Varmbadhuset.Kommisionär för dessa båtar var Thomeé & Co.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

6. M.8251:30.

som även magasinerade och distrubierade djuren till handlare i Malmö och det övriga Sverige med förresten.Der fans nämligen en mycket stor tomt med stallar som sträckte sig tvärs igenom kvarteret och vid dessa tillfällen yttermera utvidgades.Då denna märkliga last skulle lossas förfors som följer: Först avstängdes skeppsbron mellan Thomeès port och ångarna meddelst höga trähäckar,så öppnades luckerna och genast började fåglarna marshera i land, troligen mycket tillfreds att slippa från sitt pinorum. Då det blev så mycket plats i lastrummet att några sjömän kunde komma ner,jagade dessa med käppar upp gässen,som i de undre regionerna alldeles säkert kände sig något duvna efter det utståndna trycket från ovan.Lossningen tog i regel en timma i anspråk,häckarna togs bort och körtrafiken kom åter igång på skeppsbron. På sommaren kom det flera tyska koffar / mindre enmastade fartyg/till Malmö lastade med den allra härligaste frukt. Tilläggsplatsen var intill västra bron i Suellskanalen.Applen,päron och plommon i små runda korgar radades upp på lastluckan,kajut taket, ja överallt der en korg kunde få plats och härifrån säldes och kommersades det för fullt. Expedieringen sköttes av såväl skepparen som hans fru . Familjen var alltid med på dessa resor.Det säldes i litervis men ungdommarna kunde även köpa styckvis eller för en tioöring o.s.v. Mistsignaleringen vid hamnen hade vid denna tid mycket övrigt att önska.Den tillgick ej som numera på mekanisk väg,utan gamle reserv fyrmästare Stenberg måste blåsa i en c:a I½ meter lång blecktub varje minut för att påkalla sjöfarandes uppmärksamhet.Ett mycket ansträngande arbete. Då tjockan var långvarig,vilket ofta hände på höstsidan kunde man också få se fru Stenberg och sonen till det gamla paret alternera med gubben, under den tid han ute på Yttre fyren intog en smula förfriskning. Jag hade föresatt mig att endast ~~xxxxxxxxx~~ hålla mig till min egen eller västra stadsdelen,men minnen dyker upp även från de andra stadsdelarna och jag nedskriver några. De äro kanske relaterade av någon annan tävlande,men talar ändå om dem. Frälsningsarmén gjorde sitt intåg i Sverige och Malmö i början på 1880 talet. Dess första lokal var i andra våningen av ett gårdshus i Stora Kvarngatan 10 men man kunde också komma till lokalen genom L:a Kvarngatan. Fastigheten tillhörde en byggmästare Thulin. Detta var en alldeles

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

7. M. 8251:31.

ny lära förde goda Malmöboarna,som mest tog det som ett godt skämt.De sämre elementena i denna stadsdel och från österv ärn störde mötena på alla upptänkliga sätt.Ja många gånger blockerades dörrarna med stora stenar så ingen kunde komma varken in eller ut,polis måste många gånger till kallas för att återställa ordningen.Dessa uppträden pågick väl ett år eller två, eller tills dåvarande polismästare Adlers maka,i hög grad tilltalad av den nya läran,började besöka mötena.Hon i sin ordning påverkade sin herre och man och fick till stånd polisbevakning alla tider då möten hölls.Härefter var det relativt lugnt.Det förekom förstås ofta oljud i salen, men bråkmakarna föstes ut efter hand och slutligen tröttnade oroselementena på sina upptåg,så att allt kunde gå i god ordning.
Efter någon tid flyttade Armén till Stora Trädgårds gatan i lokal som förut inrymt utskänkningskrogen Novilla.Här residerade Frälsningsarmén till flyttning företogs till den nuvarande lokalen i Gråbröders gatan.
I stadsdelen öster om Caroli kyrka och över Schougens bro bodde en hel del sämre folk i de angränsande mindre gatorna,vilka i ingen mån kunde jämföras med invånarna på väster.Illa beryktade voro särskilt Humle och Snapperupsgatorna.Här hade lösaktiga kvinnor sitt hemvist,och vid dagsljus gick heller ingen mänska med självaktning derigenom. Snapperupsgatan var dock ett pinnhål bättre än den förstnämda. Pojkarna från denna stadsdel gingo mäst i Folkskola och kallades Brackor,då deremot de flästa av västerns pojkar gick i Elementar Läroverket och kallades Tarmar.Dessa båda kategorier lågo ständigt i fejd med varandra och en plats där mången dust utkämpades var planen mellan St.Petri kyrka och Sydsvenska Dagbladets tryckeri.Medan striderna utkämpades sattes från båda håll ut vakt för att varsko om Bylingen sågs närma sig. En ihållande vissling var signalen,om sådan fara nalkades och minuten derefter fans ej en pojke att se. Detta var det enda fall då enighet rådde parterna emellan.
På Östra Förstadsgatan låg en utskänkningskrog kallad Fredriksberg,med stor trädgård åt Fredriksbergsgatan.På sommaren var det fullständig servering i parken,karuseller och andra marknadsnöjen.Stället besöktes mäst av dåligt folkfrån österv ärn,hela familjer på söndagarna.Stället innehades

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

8. M.8251:32.
LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

av en Herr Linus Johnsson.Efter dennes bortgång omgifte sig enkan med en sjökapten N.Ohlsson,bördig från Öland.Denne Ohlsson drev rörelsen till den lades ned och han övertog Spritbolagets Utminuterings ställe på Östra Tullgatan i grosshandlare Sjöbergs fastighet.Stället kallades av allmänheten för Sjöbergs salong. En stor äng som började vid kanalen något norr om Schougens bro och sträckte sig paralelt med Ö.Förstadsgatan ända till Hermansgatan och kallades Koängen,varx tillhåll för Kronprinsarna,som här på Lördags och Söndagskvällarna firade sina orgier med sprit och lösaktiga kvinnor.Även en stor del av befolkningen från angränsande gator hade sina fröjder här.Det gamla ordspråket: Att när fyllan är inne är vettet borta besannades här i fullt mått,ty många blodiga sammandrabbningar egde rum mellan civila och militärer.Det gick ofta så långt att bärsärkarna kastade varandra i kanalen. En för ordentligt folk och även ordningsmakten avskydd plats,ingen passerade hällre där efter mörkrets inbrott.

Södra stadsdelen eller som det kallades Södervärn känner jag mycket litet till,men ändå ett par minnen derifrån. Just vid Davidshalls bron på Södra Förstadsgatans västra sida låg innanför ett grönmålat plank ett näringsställe som kallades Davidshall,bron är antagligen uppkallad derefter.

På kvällarna samlades här stadens hantverks mästare och spelade käglor. Det engelska Bowling var på denna tid ännu ej uppfunnit.Det spelades och dracks toddy t.o.m. under den varma årstiden,ty kalla groggar var även ett okänt njutningsmedel. Jag tror stället stängdes redan 1883 eller 84. Det revs ned men det dröjde ännu flera år innan bebyggelsen der påbörjades.

Ett annat ställe var Hyddan på Rönneholmsvägen,här dansades det och dracks kaffe.Publiken utgjordes av stadens jungfrur,de kallades förresten pigor och bodbetjenter. Ett annat dans ställe var Linelund vid numera Disponent gatan,även detta ett nykterhetens hemvist.Så till slut Möllevången eller Möllevångsparken som på denna tid innehades av I O G T. och bara i anledning härav borde varit nyktert.Så många fylleriförseelser och slagsmål som här förekom är emellertid alldeles otroligt,stället kom derför alldeles på förfall. Arbetarepartiet var i ständig tillväxt och de styrande sökte att få till stånd ett ställe där folket på somrarna med sina familjer kunde

S.M. 8251:33.

finna vila och vederkvickelse efter slutat dagsarbete. Möllevångsparken var vid denna tidpunkt tillbommad, och deras val föll på denna park som varande lämplig för ändamålet. De styrande i staden hade nog sina betänklig heter då de förfärliga socialisterna började underhandla om att få hyra parken. Detta beviljades slutligen, ett bifall som herrar stadsfullmäktige aldrig behövt ångra. EN HONNÖR för vårt arbetareparti som övertog parken och drev upp Folkets park till dess nuvarande höga standard.

Jag gör ett hopp i tiden till sommaren 1899 då undertecknad återsåg fäder-nejorden efter fem och ett halvt års bortovaro, en hård tid med slit på utländska fartyg hela tiden i tropikfart, för att avlägga Navigationsexamen. Då fans på Södra Förstadsgatan ett Tivoli som drevs av den bekante dansken Ole Olsen, här var det liv och lust, dansen tråddes så sand och grus yrde. Uppträdande av alla slags artister. Den danska sångerskan Dagmar Hansen, danmarks starke man Beck-Olsen, luftballongfararen Rolla, den svenske vis-sångaren och imitatören Jeppe Jeppson för att nämna några. Kaffe och öl serverades och den lilla platsen var varje afton till trängsel fylld av en jublande publik. Det kan nämnas att presterskapet försökte ingripa mot Dag-mar Hansens som de sade lättfärdiga och synnerligen lättklädda uppträdande som även renderade tidningspolemik för och emot henne, dock utan resultat.

Efter det nya seklets ingång med klockringning nyårsnatten från alla stadens kyrkor anser jag att det gamla Malmö passerat och derför sätter jag punkt.

Skepparen.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV